

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N., z upoważnienia Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego Prezesa ZUS decyzją z dnia 12 stycznia 2021 roku na podstawie art. 68 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 roku, poz. 111 z późn. zm.) odmówił M. K. umorzenia należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 37.537,50 zł.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że konieczność spłaty zadłużenia stanowi konsekwencję nie wywiązywania się przez skarżącego z nałożonego przez sąd obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci. Trudna sytuacja materialna, w tym fakt odbywania kary pozbawienia wolności nie zwalnia z obowiązku zwrotu wypłaconych w zastępstwie skarżącego świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W ocenie organu rentowego w przypadku odwołującego zachodzą przesłanki wymienione w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych związane z trudną sytuacją materialną. Jednak całość okoliczności występujących w sprawie nie uzasadnia umorzenia należności. Nie zaistniał szczególny przypadek czy zdarzenie losowe, który trwale wykluczałby spłatę zadłużenia.

(decyzja – k. 35-38 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł M. K. wskazując, że sytuacja w której się znalazł tj. odbywanie kary pozbawienia wolności pozbawiła go możliwości regulowania alimentów na rzecz jego dzieci. Skarżący podniósł, że całe zadłużenie powstało w okresie odbywania przez niego kary. W jego ocenie nie miał możliwości regulowania alimentów ponieważ zakład karny, w którym przebywa nie oferował zatrudnienia, a jeżeli już je podejmował to potrącenia komornicze nie zaspokajały raty alimentów.

(odwołanie – k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że skarżący nie podniósł żadnych nowych okoliczności, które mogłyby stanowić podstawę do zmiany zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu wskazano, że w istocie okoliczności sprawy potwierdzają, że odwołujący nie jest w stanie jednorazowo spłacić swoich zobowiązań, jednak nie przesadzają one o trwałym braku możliwości dobrowolnej spłaty zadłużenia lub odzyskania ich w trybie egzekucji sądowej. Skarżący przebywa w zakładzie karnym, a termin zakończenia kary pozbawienia wolności przypada na 31.10.2024 r. Jest zatrudniony w wymiarze 7/8 czasu pracy, uzyskuje wynagrodzenie. Jako osoba osadzona w zakładzie karnym ma zapewnione utrzymanie i nie ponosi żadnych wydatków z tego tytułu. Jest nadal zobowiązany do bieżącej alimentacji po 1 500 zł miesięcznie. Odwołujący ma znaczne zaległości alimentacyjne na rzecz uprzywilejowanych względem ZUS wierzycieli. Postępowanie egzekucyjne na rzecz likwidowanego funduszu alimentacyjnego jest bezskuteczne. Jednakże odwołujący jest osobą w wieku aktywności zawodowej, zdolną do pracy, nie zgłasza problemów zdrowotnych. Sam fakt odbywania kary pozbawienia wolności nie stanowi przesłanki do umorzenia należności.

(odpowiedź na odwołanie – k. 5-6)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

W dniu 12 listopada 2020 roku wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o umorzenie należności wypłaconych przez organ rentowy (świadczenia alimentacyjne) na rzecz jego dzieci w łącznej wysokości 37.537,60 złotych. W uzasadnieniu

skarżący wskazał, że wskazanych alimentów nie płacił, gdyż nie miał możliwości podjęcia zatrudnienia z powodu odbywania kary pozbawienia wolności.

(wniosek – k. 1 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W piśmie z dnia 18 listopada 2020 roku organ rentowy wskazał, że wszczął postępowanie w sprawie złożonego przez wnioskodawcę wniosku o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

(pismo – k. 3-5 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Wnioskodawca począwszy od dnia 30 września 1999 roku przebywa w Zakładzie Karnym w G. gdzie odbywa karę 25 lat pozbawienia wolności. Koniec kary ustalono na dzień 31 października 2024 roku. Ze złożonego oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej skarżącego wynika, że pracuje zarobkowo na podstawie skierowania do zatrudnienia w Zakładzie Karnym w G..

(pismo – k. 9, k. 23, oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym oraz o sytuacji materialnej – k. 11-17 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Skarżący jest zatrudniony na terenie Zakładu Karnego w G. od dnia 5 kwietnia 2017 roku, w tym odpłatnie w okresach:

1. od dnia 6 lutego 2020 roku do dnia 17 sierpnia 2020 roku;
2. od dnia 18 września 2020 roku – nadal.

(zaświadczenie – k. 19 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołujący oprócz zobowiązania do bieżącej alimentacji po 1500 złotych miesięcznie i oprócz zaległości na rzecz FAL ma także zaległości w łącznej kwocie 330.000 złotych.

(notatka – k. 25 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W piśmie z dnia 18 grudnia 2020 roku organ rentowy wskazał, że zakończył postępowanie w sprawie umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego, które zostało wszczęte w dniu 12 listopada 2020 roku.

(pismo – k. 27-28 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 12 stycznia 2021 roku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

(decyzja – k. 35-38 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w całości w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w załączonych do sprawy aktach organu rentowego, które wzajemnie ze sobą korelowały tworząc spójną, logiczną całość. Zebrane dowody nie nasuwają wątpliwości i pozwalają tym samym na wydanie rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Na wstępie należy podnieść, że w niniejszym postępowaniu Sąd rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ k.p.c., zgodnie z którym Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, między innymi w sytuacji, gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy.

W rozpoznawanej sprawie strony nie wnosiły o rozpoznanie sprawy na rozprawie, a złożone dotychczas pisma procesowe i brak wniosków dowodowych, po pouczeniu o możliwości ich zgłaszania, dawały podstawę do przyjęcia, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Sprawa nie miała charakteru wielowątkowego, wymagającego wyjaśnienia twierdzeń stron oraz odniesienia się do złożonych wniosków dowodowych. Sprawa w świetle stanowisk stron i zebranych dokumentów nie budziła żadnych wątpliwości /por. wyrok SA w Warszawie z dnia 26.04.2018, VI ACa 1694/17/.

Zgodnie z art. 63 ust. 1 - 3 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2020.0.111 t.j.) z dniem wejścia w życie ustawy fundusz alimentacyjny przeszedł w stan likwidacji, zaś aktywa i pasywa funduszu stają się aktywami i pasywami Skarbu Państwa. Likwidatorem funduszu został Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy.

Z kolei art. 67 w/w ustawy stanowi, że egzekucję należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu aż do ich zaspokojenia. Organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby zobowiązanej do alimentacji, pozostałe po zaspokojeniu alimentów i należności z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej. Wniosek o umorzenie lub zawieszenie egzekucji wymaga zgody likwidatora.

Jak stanowi art. 68 ust. 1 powołanej wyżej ustawy w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Ustawa nie wskazuje, nawet przykładowo sytuacji, w których umorzenie może nastąpić, dając tym samym możliwość indywidualnej oceny każdej konkretnej sprawy. Pewną wskazówką jest użycie przez ustawodawcę sformułowania „szczególnie uzasadniony przypadek”, co wskazuje, że umorzenie należności z tytułu wypłaconych świadczeń może mieć miejsce jedynie wyjątkowo, gdy sytuacja rodzinna i majątkowa osoby zobowiązanej jest na tyle trudna, że nie jest ona w stanie spłacić tych należności, a zwrot określonych kwot byłby trudny do sprostania, także dla przeciętnego obywatela.

A zatem, przy tak niedookreślonych przesłankach, należy niezwykle szczegółowo i indywidualnie odnieść się do każdego przypadku zobowiązanego. Ponadto, należy mieć na względzie, iż sformułowanie tego artykułu wskazuje jednoznacznie, że jest to przepis o charakterze wyjątkowym, a zatem nie może być interpretowany rozszerzająco. Środki funduszu alimentacyjnego, jako środki publiczne podlegają ochronie, dlatego przepis art. 68 musi być stosowany w szczególnie trudnych i wyjątkowych sytuacjach. W przeciwnym wypadku ochrona środków funduszu byłaby iluzoryczna.

Pomocniczo, oceny istnienia, w danej sprawie, „szczególnie uzasadnionego przypadku”, można dokonywać przy uwzględnieniu przepisów, dotyczących umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, między innymi ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, czy wydanego na jej podstawie rozporządzenia z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (Dz. U. z 2003 r., nr 141, poz. 1365).

Z § 3 ust. 1 pkt 1 powyższego rozporządzenia, wynika, że umorzenie należności z tytułu składek, nastąpić może między innymi, w sytuacji, gdy opłacenie tych należności, pozbawiłoby zobowiązanego i jego rodzinę możliwości zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego, jako przypadki szczególnie uzasadnione, związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają poddane kontroli sądowej umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego, uznaje się niezależne od zobowiązanego alimentacyjnie, sytuacje losowe lub nadzwyczajne, które sprawiają, że nie jest on w stanie na bieżąco, ani w dającej się przewidzieć perspektywie, regulować obarczających

go zaległości alimentacyjnych, bez uszczerbku dla jego zdrowia oraz naruszenia innych istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r. sygn. I UK 119/10, opubl. LEX nr 686798/.

Przesłanki do umorzenia należności na rzecz funduszu nie wyczerpuje fakt, że zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego do alimentacji. Nawet brak stałych dochodów i związana z tym trudna sytuacja materialna, nie jest jeszcze okolicznością kwalifikującą do umorzenia zadłużenia alimentacyjnego, gdyż uruchomienie wypłat z funduszu następowało właśnie wówczas, gdy dłużnik nie posiadał majątku ani dochodów podlegających egzekucji. Decyzja o umorzeniu zaległości nie może także działać zachęcająco w stosunku do osób zobowiązanych do alimentacji, do korzystania z instytucji umorzenia zaległości wobec likwidowanego funduszu w miejsce osobistych starań o zaspokojenie obowiązku alimentacyjnego przez wiele lat (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie III AUa 1285/13).

Brak stałych dochodów i związana z tym trudna sytuacja materialna jest niewątpliwie okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następuje tylko wówczas, gdy dłużnik nie ma majątku ani dochodów podlegających egzekucji. Ale ta okoliczność nie może premiować umorzeniem należności, nie można bowiem z wyjątku, o jakim mowa w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, czynić zasady.

Mając na względzie powyższe uwagi, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ustalona w niniejszej sprawie sytuacja osobista wnioskodawcy, wbrew jego stanowisku, nie stanowi szczególnie uzasadnionego przypadku, będącego przesłanką umorzenia spornych należności.

Warto zauważyć, że wnioskodawca począwszy od dnia 30 września 1999 roku przebywa w Zakładzie Karnym w G., gdzie odbywa karę 25 lat pozbawienia wolności. Jednocześnie, koniec kary ustalono na dzień 31 października 2024 roku. W przedmiotowej sprawie odwołujący stał stanowisku, iż w związku z pobytem w zakładzie i niemożnością podjęcia zatrudnienia nie jest w stanie wypełnić ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zaświadczenia wystawionego przez Zakład Karny w G. wprost wynika, że skarżący zatrudniony jest na terenie wskazanej jednostki od dnia 5 kwietnia 2017 roku, w tym odpłatnie w okresach: od dnia 6 lutego 2020 roku do dnia 17 sierpnia 2020 roku oraz od dnia 18 września 2020 roku do nadal. W tym miejscu Sąd pragnie zasygnalizować, że fakt odbywania kary pozbawienia wolności nie stanowi wskazania do umorzenia należności alimentacyjnych.

Sam fakt przebywania w zakładzie karnym nie stanowi "szczególnie uzasadnionego przypadku", o którym mowa w art. 68 ust. 1 ustawy z 2003 r. o świadczeniach rodzinnych przemawiającego za umorzeniem należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Okoliczność w postaci odbywania kary pozbawienia wolności, braku majątku i środków finansowych, niewykonywania żadnej odpłatnej pracy - nie stanowią "szczególnie uzasadnionego przypadku", o którym mowa w art. 68 ust. 1 ustawy z 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Brak dochodu w takiej sytuacji jest bowiem następstwem przyczyn leżących po stronie dłużnika i przez niego zawinionych, jest mianowicie skutkiem popełnienia przez niego przestępstwa. Tego rodzaju postępowanie nie może zaś być premiowane zwolnieniem z długu wobec funduszu alimentacyjnego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 stycznia 2016 r. III AUa 1403/15, LEX nr 2053835).

W istocie skarżący zobowiązany jest do bieżącej alimentacji po 1500 złotych miesięcznie, a oprócz tego posiada zaległości w łącznej kwocie 330.000 złotych, jednakże warto zwrócić również uwagę na fakt, że jest osobą w pełni zdolną do podjęcia aktywności zawodowej. Co więcej, w toku niniejszego postępowania nie zgłaszał żadnych problemów zdrowotnych. W ocenie Sądu powołane przez wnioskodawcę argumenty są niewystarczające do zastosowania dobrodziejstwa art. 68 ustawy, czyli przyznania pierwszeństwa ochrony interesów wnioskodawcy przed ochroną należności publicznych. Wnioskodawca mimo niewątpliwie trudnej sytuacji materialnej i osobistej po opuszczeniu zakładu karnego będzie mógł podjąć pracę, która pozwoli mu na spłatę należności likwidowanego

funduszu alimentacyjnego. Nawet jeżeli wnioskodawca nie będzie miał możliwości jednorazowej spłaty należności to istnieje również możliwość rozłożenia zadłużenia na raty.

Na marginesie wskazać należy, że odbywanie kary pozbawienia wolności jako samo w sobie nie może być interpretowane jako zdarzenie nagłe, odrębne od bytu skarżącego. Jest to, bowiem konsekwencja naruszenia przez niego prawa.

Reasumując, biorąc pod uwagę treść przepisu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, wskazującego bardzo konkretnie i w sposób precyzyjny na możliwość umorzenia należności jedynie w „szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną”, jak również w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uznać należy, iż w przypadku wnioskodawcy nie zachodzą żadne okoliczności zdrowotne lub rodzinne, które stanowiłyby szczególną i wyjątkową sytuację przemawiającą za celowością zmiany zaskarżonej decyzji.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k. p. c. oddalił odwołanie.

z/odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawcy z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia apelacji.